

תנ"ו(6). 毒蛇 – נחשים ארסיים

בדרום ההר, בחמשת הנקיקים ובצ'יינג'ונג¹⁶, בכלם יש נחשים ארסיים, שחורים ומסובבי אף¹⁷, ונכרכים בתוך העשב. שיניהם מזדקרות במסובב, וכשהם במרחק מספר צעדים מאדם, מיד יבואו, מהירים כחץ שלוח. יכיש אדם, והנה הוא עומד למוט, אם ביד – תיכרת היד, אם ברגל – תיכרת הרגל, אחרת יתנפח ויתבצק הגוף, וממאה לא יחיה אחד, והוא המכונה נחש שרף¹⁸.

ישנו נחש צהוב גחון האוהב להימצא על גבי בתים, אינו ארסי ואינו מזיק לבני אדם, והוא רק טוב לאכילת נחשים ארסיים. אכל לשובע, ויתלה ראשו ישר מטה, נוטף קצף, ומשניתז על הארץ הופך לטפילי חול אשר בתוך האדם גורמים חולי¹⁹. על מצחו יש סימן 王 גדול²⁰, והוא מנהיג קהל הנחשים ולעיתים קרובות אוכל נחשי שרף.

מתוך: "תיעוד כל המלכותי והפשוט"²¹

- 16 "דרום ההר" הוא מחוז עתיק בדרום רכס צ'ין (צ'ינג'ונג), באיזור צפון מחוזות חוֹבֵי וסצ'ואן, חמשת הנקיקים נמצאים דרומית לשם, באיזור שהוא כיום מערב מחוז חוֹנְגְאֵן ומזרח מחוז גוֹנְגְלֵאוּ בדרום סין, וצ'יינג'ונג היה מחוז באיזור מערב מחוז חוֹנְגְאֵן. שלושת המקומות למעשה מצביעים על איזור נרחב בדרום סין, הנמשך מרכס צ'ינג'ונג ודרומה.
- 17 הביטוי "מסובב אף" או "הפוך אף" נפוץ כתיאור לנחש ארסי עוד מימי "ספר האן". על פי התיאור ב"פרשנות לשון וו" של דוֹנְאֵן ווֹצַי (段玉裁 说文解字注, בסימן 虫), נראה שמדובר בנחש מסוג מוקסין סיני (Deinagkistrodon), נחש ארסי עד כדי כך שגם כונה "נחש מאה הצעדים", מתוך הנחה שנשיכה שלו הורגת תוך מאה צעדים. הנחש ייחודי לדרום אסיה, כולל המחוזות שמוזכרים בקטע שלנו, ואפו של נחש זה סולד ואף נראה כמו קרן קטנה, וייתכן שמכאן ההתייחסות ל"אף מסובב" או "אף הפוך".
- 18 הביטוי משתמש בסימן ארכאי למילה "נחש ארסי" ובסימן נוסף למילה נחש. הביטוי "נחש שרף" נועד לבטא את האופי הקדום של המילה גם בעברית, ולהדגיש את השוני שלה מהביטוי "נחש ארסי" שבכותרת, שמשמש בסימנים אחרים.
- 19 על פי התיאור של החרק בבאו פו דזה (抱朴子·登涉) כנראה הכוונה לחרק מסוג Trombicula. סוג של קרדית שהזחלים שלה ניזונים מתאי עור, ולפיכך נצמדים לבני אדם כפונדקאים, "חופרים" בעור ויוצרים נגעים. ברשומות הנרחבות מגילה תע"ח (חרקים חלק 6) בסיפור 沙虱 גם כן מוזכר הקישור של הטפיל הזה לנחשים, אם כי שם התיאור ריאליסטי יותר, והנחש הוא רק נשא של הטפיל.
- 20 זהו הסימן למילה "מלך", ונראה שמייחסים לו גם משמעות דומה. סימן כזה מייחסת התרבות הסינית גם למצחו של הטיגריס.
- 21 הגירסאות של "תיעוד כל המלכותי והפשוט" שהגיעו לימינו הן שיחזור, כנראה מתקופת מינג, של המקור מימי טאנג. בגירסה בעלת שש המגילות, הקטע קיים במגילה ה' בנוסח זהה.